

سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس

تاریخ شفاه محمدتقی رحمانی

مصحح:

محمدرضا رحمانی

به کوشش:

تحقیقات اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس

خراسان شمالی

بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس
سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس

۱۳۹۶

سه سرپند ...

تاریخ شفاهی محمدتقی رحمانی

مصاحبه‌گر: معصومه رحمانی

تدوین‌گر: زهره حق‌پناه

ناشر: معبر

چاپ اول: بهمن‌ورد ۱۳۹۶

مارگام ۱۰۰۰ نسخه

طبعی و صفحه‌آرایی متن: مژده بهرامی، حکیمه وفاری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۱۱۷-۲-۳

۱۰۰۰ ریال

به حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است. کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نویسنده و ویراسته: ویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: رحمانی، محمدتقی، ۱۳۳۳ - مصاحبه‌شونده

عنوان و نام پدیدآور: سه سرپند مصاحبه معصومه رحمانی؛ تدوین‌گر زهره حق‌پناه؛ به کوشش اداره کل حفظ آثار و

نشر ارزش‌های دفاع مقدس خراسان شمالی.

مشخصات نشر: بهمن‌ورد؛ بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس

استان خراسان شمالی، نشر معبر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص: مصور (رنگی).

شابک: ۱۴۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۱۱۷-۲-۳

وضعیت فهرست نویسی: فبیبا

موضوع: رحمانی، محمدتقی، ۱۳۳۳ - مصاحبه‌ها

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - خاطرات

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Personal narratives

شناسه افزوده: حق‌پناه، زهره، ۱۳۶۵ -

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان

خراسان شمالی

شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان

خراسان شمالی، نشر معبر

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶، ۱۶۲۹/۵۱۳ DSR

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۹۲۰۸۴۳۰

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۲۹۱۸۴

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۱
پیشگفتار	۱۵
محمدتقی رحیمی از دیروز تا امروز	۱۷
فصل اول: دوران کودکی تا انقلاب	۱۹
فصل دوم: انقلاب تا آغاز جنگ	۵۵
فصل سوم: آغاز جنگ	۶۹
فصل چهارم: عملیات والفجر	۸۳
فصل پنجم: عملیات کربلای ۲	۱۴۷
فصل ششم: عملیات کربلای ۵	۱۶۳
فصل هفتم: پذیرش قطعنامه	۱۸۵
فصل هشتم: خاطراتی با سردار رجایی محمدی	۲۰۵
تصاویر و اسناد	۲۵۷
فهرست اعلام	۲۶۵
منابع و مأخذ	۳۱۹

مقدمه

بررسی ریشه‌ها و شرح وقایع جوامع بشری با نگرش تاریخی، یکی از کارکردهای تاریخ است. البته روشن است که علم تاریخ برای رسیدن به این هدف در گردآوری داده‌ها و پردازش آن‌ها از روش‌های تازه‌ای بهره برده است که «تاریخ شفاهی» یکی از آن‌هاست. تاریخ شفاهی که روشی تازه برای گردآوری خاطرات و روایت‌های شفاهی رخدادهای تاریخی است، شاید از جهاتی کهن‌ترین شیوه‌ی تاریخ‌نگاری نیز به شمار آید و با تعیین معیارها و استانداردهای لازم برای این روش تازه - که جایگاه ویژه‌ای در تاریخ‌نگاری یافته - می‌توان آن را شاخه‌ای از «علم تاریخ‌نگاری» قلمداد نمود.

در حقیقت محتوای تاریخ شفاهی از طریق فرآیند مصاحبه به دست می‌آید که شامل مشاهدات و تجربه‌های تاریخ‌اشخاص یا نقل و قول‌های آنان از دیگر حاضران در صحنه‌ی تاریخ است. تاریخ شفاهی واسطه‌ی جزئی‌نگری، دخالت «شناخت‌روان» در بیان و نگارش تاریخ، مستندسازی و اصالت‌بخشی، روش مناسبی برای تدوین و ثبت دقیق تاریخ و شناسایی درست رخدادهای می‌باشد.

آنچه از این گونه‌ی تاریخ‌نگاری حاصل می‌شود، روایت مستندی است که در کنار اطلاعات دیگر تا اندازه‌ای فراوان، بخشی از «ناگفته‌ها و اسرار» و «معمایای تاریخی» را - به‌ویژه در حوزه تاریخ معاصر - بیان و حل می‌کند. چنین شیوه‌ای این بستر را برای محقق فراهم می‌کند که رخدادهای رانه از یک روزنه که به مثابه نوعی تجربه‌ی گروهی بنگرد و به واکاوی آن بپردازد، هم‌چنین

در قضاوت تاریخی استنادهای بیش‌تری دست‌یابد و در سیر مطالعاتی، خود از اعتمادی بیش‌تر و کارش از اعتباری بهتر برخوردار شود.

با نگاهی به جنگ‌های دوران معاصر درمی‌یابیم که دفاع مقدس ملت ایران نقطه‌ی عطفی در تاریخ معاصر به شمار می‌رود که یکی از ویژگی‌های برجسته‌ی آن حضور همه‌ی اقشار و طبقات اجتماعی است؛ بنابراین برای نگارش دقیق تاریخ دفاع مقدس باید به سراغ شاهدان عینی این رخداد در ملوحت جنگ رفت. این امر نیز تنها با رعایت دقیق اصول و فرآیندهای تدوین تاریخ شفاهی میسر می‌شود.

یکی از مشکلات تدوین تاریخ شفاهی در این دوره این است که هر چه از سال‌های دفاع مقدس دورتر می‌شویم بیماری، فراموشی خاطرات و کاهش حافظه‌ی ناشی از کهنوت شاهدان آن، نقش مخرب خود را بیش‌تر می‌نمایاند. از سوی دیگر بر اثر سیر طبیعی تاریخ، در سال‌های گذشته شماری از فرماندهان و رزمندگان دفاع مقدس بخت جهان فانی بسته‌اند که این خود، ضایعه‌ی جبران‌ناپذیری در گردآوری خاطرات و تدوین تاریخ شفاهی تلقی می‌شود.

بنابراین از آنجا که مرور زمان، گردآوری منابع شفاهی تاریخ دفاع مقدس و تدوین آن را تهدید می‌کند، ضروری است همه‌ی آثار و اسناد دفاع مقدس با شیوه‌های علمی گردآوری و ثبت و منتشر شود. در این راستا «سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس» با درک اهمیت و آگاهی از این رسالت و مسئولیت و با انگیزه‌ای جهادی، گام‌هایی را در راه ثبت و نشر خاطرات فرماندهان و نیروهای

حاضر در رخداد‌های هشت سال دفاع مقدس برداشته است؛ دفاعی که پرافتخارترین روزهای مقاومت و پایداری ملت ایران را پدید آورده و امروز ثبت و ضبط درس‌ها، تلخی‌ها، شادی‌ها و زوایای گوناگون آن در گرو نهضت گسترده‌ای برای تحقق این کار بزرگ است.

اما ما است با توکل به خداوند منان و همت والای کارشناسان و متخصصان عرصه تاریخ‌پژوهی و تاریخ‌نگاری بتوانیم گنجینه‌های ماندگار این «دوران طلایی» را به نسل‌های گران‌بهای برای ترویج فرهنگ ایشار و شهادت در نسل‌های آینده به یادگار بگذاریم.

سازمان اسناد و مدارک دفاع مقدس